

J.K. Baltzersen (red.)

Grunnlov og frihet
turtelduer eller erkefiender?

KOLOFON FORLAG

Grunnlov og frihet: turtelduer eller erkefiender?

J.K. Baltzersen (red.)

1. utgave, 1. opplag

© J.K. Baltzersen og bidragsyderne

© Johan Norberg og Timbro, Stockholm 1998 (kapittel 5)

© Nina Karin Monsen og Fagbokforlaget, Bergen 2000 (kapittel 16)

Kolofon Forlag AS 2017

Prosjektet produseres på oppdrag fra J.K. Baltzersen Consulting, org.nr. 916 998 791.

Alle rettigheter/ansvar for prosjektets innhold tillegges J.K. Baltzersen.

Henvendelser utover bestilling av produktet bes vennligst rettet til J.K. Baltzersen.

Prosjektets nettsted: grlfrihet.no

ISBN 978-82-300-1582-7

Produksjon: Kolofon Forlag AS, 2017

Omslagsdesign: Espenart.com Espen Terjesen

Layout: Finn Jesper Strandberg

Foto redaktørportrett: Moment Studio

Bilder/illustrasjoner utenom omslaget: se seksjon Om bildene

Boken kan kjøpes i bokhandelen eller www.kolofonshop.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Kopiering i strid med lov eller avtale medfører erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med boter eller fengsel.

Innhold

Forord	11
Introduksjon: Gir Grunnloven oss frihet? J.K. Baltzersen Kapittel 1	17
Grunnloven, friheten og Riksakten av 6. august 1815 Odd Gunnar Skagestad Kapittel 2	55
Frihetsbegrepet og empiriske studier: Hva skjedde med Hoff-Farmand-legatet? Odd Gunnar Skagestad Kapittel 3	79
Norge – et glansbilde? Vegard Martinsen Kapittel 4	95
Liberalismen i svensk historia Johan Norberg Kapittel 5	107
Valgene og politikkens legitimitet Egil Bakke Kapittel 6	133
Eidsvollsgarantien og inflasjonen Thomas Kenworthy Kapittel 7	149
Grunnlovens § 100 – den besværlige ytringsfriheten Odd Gunnar Skagestad Kapittel 8	169
Det totalitære demokratiet Eirik Stillingen Kapittel 9	201
Undergraver Høyesterett Grunnlovens frihet? Odd Gunnar Skagestad Kapittel 10	221

KAPITTEL 10

Undergraver Høyesterett
Grunnlovens frihet?

Odd Gunnar Skagestad

Blant Grunnlovens mange ulike bestemmelser finner vi også et visst antall paragrafer som berører – dvs. i større eller mindre grad sikrer eller verner om – grunnleggende former for friheter.¹ Hvorvidt Grunnloven dermed kan sies å «levere» frihet, beror på i hvilken grad disse bestemmelsene er reelle – hvorvidt de respekteres, etterleves og (når nødvendig) håndheves. Samt fremfor alt – at de ikke aktivt motarbeides og undergraves.

Hvem som bedriver slik motarbeidelse eller undergraving, er ikke aldeles likegyldig. I så måte er Høyesterett – som vi skal se i det etterfølgende – forlenet med en særlig maktstilling, og har følgelig et tilsvarende ansvar.

Truslene mot Grunnlovens frihetsparagrafer

Grovt skissert har vi å gjøre med tre måter hvorpå Grunnlovens frihetsparagrafer kan svekkes eller undergraves:

- Gjennom sedvanedannende praksis, herunder ulike offentlige frihetsbegrensende forvaltningstiltak m.v., i den grad de vinner mer eller mindre hevdskapende aksept fra dem som berøres. Dette er en form for lav-intensiv og ofte nærmest umerkelig men vedvarende trusel mot frihetsparagrafenes integritet. Det kan vises til tallrike eksempler i så måte både når det gjelder rettssikkerheten (§§ 92-98 og 102), når det gjelder ytringsfriheten (§ 100) og med hensyn til nærings- og eiendomsretten (§ 105 samt den tidligere § 101).
- Gjennom ny lovgivning – herunder Grunnlovsendringer – som står i strid med Grunnlovens frihetsparagrafer eller modifierer/endrer tidligere forståelse av disse. Et eksempel på dette er den utvanning og forkludring av ytringsfriheten

---

¹ Frihetsbegrepet skal i foreliggende sammenheng forstås som de individuelle friheter og rettigheter i vid forstand, inkludert borgerrettigheter og menneskerettigheter, derimot ikke FN-charterets mer metafysiske størrelser som «frihet fra nød og frykt».

som skjedde med endringen i 2004 av Grunnlovens § 100. I tillegg må nevnes de radikale grepene som ble tatt ved den omfattende Grunnlovsrevisjonen i 2014, som det er i tidligste laget å ha noen oversikt over konsekvensene av.

- Gjennom den presedens som rettskjennelser (domstolsbeslutninger) skaper med hensyn til tolkningen av hvordan frihetsparagrafene bør forstås. Slike kjennelser – og fremfor alt prinsippdommer avsagt av vår mest autoritative rettsinstans, Høyesterett – har opp gjennom årene medført betydelig uthuling av rettsikkerheten og ytringsfriheten så vel som av nærings- og eiendomsfriheten.

Høyesterett – Grunnlovens vokter?

Det klassiske «Montesquieu'ske» maktfordelingsprinsipp forutsetter et statsstyre med tre innbyrdes uavhengige maktelementer eller søyler: den lovgivende, den utøvende og den dommende statsmakt. Tanken bak dette er å skape en innbyrdes balanse som forebygger at ett av disse organene får slik dominerende makt at det går på borgernes frihet og sikkerhet løs. I denne balansemodellen ble det domstolenes særlige ansvar å etterprøve lovligheten av den utøvende makts disposisjoner og den lovgivende makts lovvedtak – sistnevnte målt opp mot de overordnede lover som er nedfelt i landets forfatning (konstitusjon eller grunnlov). Av dette følger at et lands overste domstols fornemste funksjon ikke bare er å fortolke landets konstitusjon (å være en «forfatningsdomstol» i snever forstand), men å vokte over konstitusjonens integritet.

Vår Grunnlov av 1814 var klart inspirert av maktfordelingsprinsippet, om enn ikke i rendyrket og konsekvent form. Den gradvise knesettelsen av parlamentarismen (tentativt i 1884, definitivt i 1905) innebar en nedbygging av grensene mellom den lovgivende og utøvende makt, og derved en ytterligere svekkelse av maktfordelingsprinsippet stilling i norsk konstitusjonell praksis. Konsekvensen av denne

utviklingen er blitt at det i Norge ikke eksisterer noen formelle grenser for statens maktutøvelse – bortsett fra de grenser som er nedfelt i Grunnloven og dens frihetsparagrafer. Dette gjør det desto viktigere at vi holder oss med en Høyesterett som ikke er den øvrige statsmakts forlengede arm, men som har vilje og evne til å være Grunnlovens vokter.

Høyesteretts politiske rolle

Mens fortolkning av Grunnloven og annet lovverk i første rekke er en juridisk oppgave, er ansvaret for å vokte om Grunnlovens integritet nødvendigvis også et *politisk* anliggende. Spørsmålet om Høyesteretts politiske rolle, herunder fremfor alt utøvelsen og rekkevidden av den såkalte prøvingsrett, har da også fra tid til annen vært et konfliktema i den politiske debatt. Det skal vi i og for seg være glade for. Generelt sett gjelder at uansett hvilket tema som måtte stå på makthavernes dagsorden, vil åpen, offentlig debatt være den beste garanti for at de løsninger som velges, de beslutninger som tas, og de tiltakene som iverksettes, faktisk er i pakt med almenhetens ønsker og behov. Det er når debatten stilner hen eller befinner seg i en bolgedal, at de skadelige og stundom uopprettelige grepene blir tatt. Men det betyr ikke at enhver debatt nødvendigvis er entydig konstruktiv. Spesielt er erfaringen at for Høyesteretts vedkommende har debattene undertiden avsporet, ført galt avsted og resultert i at forståelsen av Høyesteretts politiske funksjon er forkludret av debattantenes profesjons- og prestisjebetingede perspektiver.

Det klassiske eksempel i så måte er den såkalte «professorstriden» på midten av 1960-tallet, utløst av historikeren Jens Arup Seips artikkel *Den norske Høyesterett som politisk organ*.² Ifølge Seip var Høyesterett et politisk organ som vekselvis har opptrådt på statsmaktens direktiv og vært en konservativ bremsekloss. Mot dette synet avviste juristen Johs. Andenæs bruken av betegnelsen *politisk* om Høyesterett idet han argumenterte for Høyesteretts relative uavhengighet og jusens

---

² Jens Arup Seip, *Den norske Høyesterett som politisk organ*, *Historisk tidsskrift*, bd. 43, 1964, s. 103-135.

egenart i politikken. I det toneangivende statsvitenskapelige fagmiljø var man tilbøyelig til å dele Seips analyse, idet Andenæs' syn ble antatt å bero på en altfor snever definisjon av begrepet politisk – nærmest som identisk med *partipolitisk*. Sentralt i striden stod imidlertid prøvingsretten – domstolenes kompetanse til å prøve gyldigheten av Stortingets vedtak mot Grunnloven. Mens prøvingsretten for Seip var en «kjepp i demokratiets hjub», så Andenæs Høyesterett som en liberalitetens vokter som verner også om mindretallets og enkeltindividets rettigheter.³

I denne debatten lå uenigheten dels på det semantiske plan (hva man la i uttrykket «*politisk organ*»), dels på det normative plan (hva man mente at Høyesteretts funksjon *burde* være). Sammenblanding av disse to forståelsesdimensjonene førte til at debattantene – og deres senere disipler – i noen grad har snakket forbi hverandre.

Etter undertegnede syn (forankret i det opprinnelige maktfordelingsprinsipp) bør det ikke være tvil om Høyesteretts rolle som *politisk institusjon* – i tillegg til å være et juridisk fagorgan. Det springende punkt er imidlertid at dets politiske rolle må være basert på uavhengighet av den eller de øvrige statsmakt(er) – det være seg den lovgivende, den utøvende eller (som i vårt parlamentariske system) den maktkonsentrasjon som regjering og Storting sammen representerer. Dersom Høyesterett effektivt og troverdig skal kunne være en liberalitetens vokter som verner også om mindretallets og enkeltindividets rettigheter, må dens konstitusjonelle autoritet og politiske kompetanse som Grunnlovens vokter være absolutt og alment akseptert og forstått – ikke minst av Høyesteretts medlemmer selv.

Når Høyesterett svikter...

Det skal ikke stikkes under stol at Høyesterett opp gjennom årene har avsagt et betydelig antall dommer som har bidratt til å svekke det praktiske innholdet i Grunnlovens frihetsparagrafer. Dette gjelder

---

³ Jfr. også Rune Slagstads og Anine Kierulfs artikkel *Høyesteretts habilitet*, kronikk i *Aftenposten*, 18. april 2010.

faktisk de fleste av disse, men kanskje spesielt hva angår vernet om nærings- og eiendomsretten (særlig § 105).

Et mindre kjent eksempel på dette er Volstad-saken, som blir omtalt nærmere nedenfor – dette fordi saken er så spesiell, både med hensyn til hvordan den avspeiler de mulige konsekvenser av høyesterettsdommernes ulike yrkesbakgrunn og antatt ideologiske ståsteder, videre fordi den illustrerer den utviklingen som har skjedd med hensyn til hvilke kriterier som kan brukes for å begrunne å fravike prinsippet om at lover ikke skal gis tilbakevirkende kraft, samt fordi denne saken er spesielt dagsaktuell hensett blant annet til sakens videre ankebehandling ved Den Europeiske Menneskerettsdomstolen i Strasbourg.

Når Høyesterett avsier dommer som medfører en innskrenkende fortolkning av Grunnlovens frihetsvern, har det en rekke problematiske og betenkelige konsekvenser: For det første fører det til en svekkelse av de individuelle friheter og rettigheter som norske borgere forutsettes å nyte i henhold til Grunnloven. For det annet fører det også til en svekkelse av Grunnloven selv – en devaluering av dens integritet, autoritet og status som Kongerikets overste og overordnede regelverk. Og for det tredje fører det til en svekkelse av høyesterettsdommernes egen troverdighet som Grunnlovens voktere – de reduserer seg selv til redskaper for skiftende politiske strømninger.

I slike tilfeller kan vi således skimte konturene av en kombinert årsak/virkning-effekt som på ingen måte er betryggende.

Grunnlovens § 97

«Ingen Lov maa gives tilbagevirkende Kraft» heter det i Grunnlovens § 97 – kort, godt og (skulle man tro) éntydig. Denne paragrafen, som har stått uforandret siden 1814,⁴ er en av Grunnlovens desidert

---

⁴ Mens paragrafens materielle innhold er uforandret, ble tekstens språkform endret ved grunnlovsvedtak 27. mai 2014, kunngjort ved kgl. resolusjon 20. juni 2014 nr. 778, slik at dens skriftbilde nå er som følger: «Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft».

viktigste bestemmelser. For enkeltindividet betyr det at du ikke skal kunne straffes for en handling som ikke var straffbar på det tidspunkt da den ble begått. For næringslivets aktører betyr det et minstemål av forutsigbarhet med hensyn til de rammebetingelser som staten – i all sin urimelige og kaprisiose vilkårlighet – kan pålegge og påføre den næringsdrivende.

Vår Høyesteretts dommere er landets fremste sakkyndige på det juridiske område. De er eksperter i å oppdage, identifisere og analysere de mest subtile nyanser og tolkningsmuligheter som enhver rettsak gir anledning til. Forfatteren av disse linjer har mangeårig erfaring som meddommer i straffesaker i Oslo Tingrett, og vet hvor mange muligheter det gis for å fremheve, avdekke og belyse ulike aspekter av selv de tilsynelatende enkleste rettsaker – i lys av ikke bare de skrevne rettsregler, men også den jurisprædens som følger av lovforarbeider, tidligere saker og allehånde rettslige belæring – eventuelt krydret med såkalte «samfunnsmessige hensyn» m.v. For den som vil fordype seg i denne materien – om det så er en legmann med begrenset faglig kompetanse – er mulighetene for å argumentere eller prosedere for en gitt konklusjon nærmest ubegrensede. Høyesterettsdommerne er ikke legfolk. Til forskjell fra oss almuespersoner er deres fag nettopp å uteske alle de muligheter som lov og etablert rettspraksis gir for å komme frem til denne eller hin konklusjon. Og det er nettopp hva de gjør – ansporet (får man tro) av faglig entusiasme og innlevelse. Forlenet med sin tunge faglige og institusjonelle bagasje er de disponert for å sky enkle og lettvinte løsninger til fordel for kompliserte og finurlige juridiske resonnementer.

I et samfunn som vårt – hvor nettopp «enkle» eller «lettvinte løsninger» er blant de mest belastede fy-ord i den offentlige diskurs – kan dette tilsynelatende være betryggende: Det er vel bare bra at våre fremste dommere har evne og vilje til å håndtere sin oppgave grundig og seriøst? Problemet er imidlertid at dette er en grundighet som kan lede til at den nidkjære fagperson kan fortape seg i detaljrik-

dommen på bekostning av helheten – så å si at man ikke ser skogen for bare trær. Og hvis dommeren dertil – f.eks. ut ifra sin tidligere profesjonelle erfaringsbakgrunn – er ideologisk disponert for å foretrekke visse typer detaljer fremfor andre, vil det kunne utvikles et tankemønster hvor forståelsen for grunnlovsgiverens enkle ord og intensjoner blir et fjernt og diffust hikst i tåkeheimen.

Setningen «Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft» burde være enkelt og lett å forstå. Nedenstående følger et eksempel på hvor naivt det er å tro at våre fremste dommere deler en slik oppfatning.

Volstad-saken – et skrekkeeksempel på en Høyesterett på ville veier

Norsk fiskeripolitikk og -forvaltning er en komplisert materie. Fiskerinæringen er gjennomregulert med et villnis av lover og forskrifter, herunder ikke minst stadige og undertiden vidtrekkende forskriftsendringer. Disse er oftest av teknisk karakter og antas å tjene praktiske formål, hvor hensynet til rasjonell og ansvarlig ressursforvaltning er en overordnet faktor. Men stundom dreier det seg om regelendringer som er motivert av politiske hensyn. Hvordan disse praktiseres av myndighetene og oppfattes av de næringsdrivende – landets fiskere – som må innrette seg etter det til enhver tid gjeldende regelverk, kan ha store økonomiske konsekvenser for dem som blir berørt. I disse sakene – som gjelder en av Kongeriketets absolutt viktigste næringer – er statens allmakt langt på vei alment erkjent og akseptert, med ett beskjedent unntak: Det forventes et minstemål av forutsigbarhet med hensyn til næringens rammevilkår, herunder spesielt at staten ikke bør ha lov til regelrett å *lure* folk.

Dette er hensyn som – for fiskerinæringens vedkommende – er viktige når det gjelder spørsmål om kvotetildelinger, ikke minst i sammenheng med de regler og regelendringer som følger av den såkalte strukturpolitikken som skiftende regjeringer har fulgt.

Volstad-saken gjaldt – og gjelder – spørsmålet om hvorvidt det var i strid med Grunnlovens § 97 å gi en forskriftsendring i juni 2007 om tidsbegrensede strukturkvoter tilbakevirkende kraft. Saken kom opp til doms i Høyesterett 23. oktober 2013 etter at staten hadde anket de tidligere kjennelser i Oslo tingrett januar 2011 og Borgarting lagmannsrett juli 2012, som begge hadde gitt fiskebåtreder Eivind Volstad medhold. Men i Høyesterett ble dommen reversert, om enn med det knappest mulige flertall – 9 mot 8 av de 17 voterende dommere. I førstevoterende dommer Bård Tønders ord: - «Jeg er kommet til at statens anke må tas til følge. Forskriftsendringen i 2007 er ikke i strid med Grunnlovens paragraf 97».

Hvordan og hvorfor det kunne ha seg at landets mest skarpsindige jurister kunne komme til så diametralt ulike konklusjoner – at Høyesterett kunne dele seg nærmest på midten i en så vidt tilsynelatende enkel prinsippsak, er en gåte. Noe av forklaringen kan imidlertid ligge i dommernes ulike yrkespraksis og erfaringsbakgrunn. I en artikkel i fagtidsskriftet *Norsk Fiskerinarving* fremkom således følgende interessante opplysninger:⁵

I store deler av sitt yrkesaktive liv hadde førstevoterende dommer Tønder jobbet for Regjeringsadvokaten, dvs. at han i 21 år ikke hadde gjort annet enn å forsvare statens interesser i ett og alt. Seks av de ni dommerne som stemte for staten har bakgrunn som regjeringsadvokater – gjennom til sammen 21 år. Bare én av de 8 dommerne som stemte mot staten har tilsvarende yrkespraksis.

I ovennevnte artikkel gav redaktør Thorvald Tande uttrykk for sin bekymring i følgende ordelag:

---

⁵ Thorvald Tande jr. (red.), *Spinnilt av Høyesterett*, lederartikkel i *Norsk Fiskerinarving* nr. 10, 2013, s. 9.

I våre øyne er det et tankekors at minst halvparten av landets 20 høyesterettsdommere har bakgrunn som regjeringsadvokater eller fra Justisdepartementets lovavdeling. Om en av dem hadde jobbet som konsernadvokat for Volstad AS, ville vedkommende vært inhabil til tusen. Men å ha jobbet 21 år som advokat for staten, er helt greit. Forstå det den som kan. [...] Juridisk har de helt sikkert sitt på det tørre. Men i våre øyne – og i øynene til Eivind Volstad – er det noe som skurrer alvorlig. Vi liker det ikke. Og særlig ikke når vi ser hvilke utslag det faktisk kan få. Volstad-saken ble rett og slett avgjort ut fra dommernes yrkesbakgrunn. De som hadde jobbet som advokater for staten, ga staten medhold. Vi kaller det i realiteten en politisk dom. [...] For alle i sjomatnæringen som er opptatt av forutsigbare rammebetingelser, er Volstad-dommen intet annet enn en tragedie.

Det er ikke vanskelig å si seg enig i at Høyesteretts kjennelse i Volstad-saken har trekk av å være en politisk dom. Dette notabene uten sideblikk til dommernes yrkesbakgrunn eller eventuelle partipolitiske ståsteder for øvrig: Det politiske består fremfor alt i at Høyesteretts flertall har truffet det politiske valg å legitimere de øvrige statsorganers maktanvendelse i stedet for å opptre som et korrektiv i så måte – valgt å tolke en Grunnlovsbestemmelse i motstrid mot dens klare ordlyd og mening, og derved også valgt å avstå fra å utøve sin egentlige politiske funksjon som Grunnlovens vokter.

At Høyesterett avsier dommer som reflekterer en forbeholden – og derved svekket – fortolkning av Grunnlovens § 97, er ikke noe spesielt nytt i og med Volstad-saken. Saken illustrerer likevel en interessant utvikling: At § 97 på det økonomiske området bare forhindret den tilbakevirkning som er «særlig/klart urimelig eller urettferdig», var lenge enerådende. Denne normen gjorde at det i praksis ikke var mulig å vinne frem med at en tilbakevirkning var i

strid med Grl. § 97. I en dom i 2006 anvendte imidlertid Høyesterett en annen norm: Bare der «sterke samfunnsmessige hensyn» kunne begrunne tilbakevirkningen, kunne den godtas.⁶ Blant fagjurister anses normen «særlig sterke samfunnsmessige hensyn» at utgangspunktet og dermed (bevisbyrden) er snudd: Bare der slike hensyn gjør seg gjeldende, kan en tilbakevirkning passere, og dette må staten påvise. Anvendelsen av denne normen snevret dermed inn området for tillatt/akseptabel tilbakevirkning med hensyn til «klart urimelig eller urettferdig», der slike virkninger for den som ble rammet, var det som skulle til for at en tilbakevirkning ikke skulle passere. All annen tilbakevirkning var tillatt i henhold til § 97.

I og med Volstad-dommen kunne det med rette stilles spørsmål om det nå hadde skjedd en retur til «særlig/klart urimelig eller urettferdig»-normen? I så fall var det også skjedd et tilbakeslag for en utvikling der man hadde kunnet håpe på at rettsvernet i § 97 ville bli en større realitet på det økonomiske området.

Uansett kommer man ikke unna at begge de to typene normer (om enn det ene mer enn det andre) er utpreget elastiske begreper – særlig i politisk henseende – som kan brukes for å legitimere en betydelig grad av tilbakevirkning. Så synes også å ha skjedd i Volstad-dommen.

Uansett betydde Volstad-dommen et nytt skritt i utvidelsen av statens allmakt på det fiskeripolitiske område, og et tilsvarende tilbakeskritt med hensyn til det rettsvern Grunnloven forutsettes å gi ikke bare næringens utøvere, men også alle oss andre som måtte synes at det er greit at det finnes grenser overhodet for statens vilkårlige maktutøvelse.

---

⁶ Jfr. advokat Stein Oves innledningsforedrag *Hva innebærer Volstad-dommen?* på årsmotet i Fiskebåt 13. februar 2014.

Den Europeiske Menneskerettsdomstol – et nødanker for friheter i urent farvann?

Høyesteretts dom betydde likevel ikke at siste ord var sagt i Volstad-saken. I april i 2014 ble dommen, eller rettere sagt saken, innklaget for Den Europeiske Menneskerettsdomstol (EMD) i Strasbourg.⁷ Det syntes i utgangspunktet å være grunn til å tro at saken ville bli tatt under realitetsbehandling. Saksgangen ville i så fall bli som følger:

Det første skrittet ville være at staten får tilsendt klagen med frist for å komme med et tilsvarende svar. Saken ville deretter bli prøvet i henhold til Norges forpliktelser under Den Europeiske Menneskerettskonvensjons første tilleggsprotokoll artikkel 1 *Vern om eiendom* (den såkalte P1-1), som fastslår følgende:⁸

Enhver fysisk eller juridisk person har rett til å nyte sin eiendom i fred. Ingen skal bli fratatt sin eiendom unntatt i det offentlige interesse og på de betingelser som er hjemlet ved lov og ved folkerettens alminnelige prinsipper. Bestemmelsene ovenfor skal imidlertid ikke på noen måte svekke en stats rett til å håndheve slike lover som den anser nødvendige for å kontrollere at eiendom blir brukt i samsvar med almenhetens interesse eller for å sikre betaling av skatter eller andre avgifter eller boter.

Denne artikkelen er ikke stedet for finjuridiske utlegninger om hvorvidt P1-1 gir eiendomsretten noe vesentlig sterkere vern enn hva vi finner i vår egen Grunnlov. Dette ble det uansett ikke anledning til å få utredet, da det skulle vise seg at ankesaken i Strasbourg aldri kom

⁷ Formelt sett var det selve saken og ikke Høyesteretts dom som ble anket – EMD er ingen fjerdeinstans vis-à-vis Norges Høyesterett. Men i og med at EMD eventuelt skulle vurdere saken etter den samme regel som Høyesterett i prinsippet hadde bedomt den etter, ville dette i realiteten ha kommet ut på ett.

⁸ Jfr. Eirik Bjorges *Utredning av utvikling i EMD-praksis over P1-1*, NOU 2013:11, Justis- og beredskapsdepartementet, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/2013/nou-2013-11/13.html?id=742539>.

opp til realitetsbehandling. Ved årsskiftet 2014-2015 fikk Volstads advokat beskjed fra EMD om at domstolen – uten nærmere begrunnelse – hadde avslått å behandle saken.

Høyesteretts kjennelse i Volstad-saken ble således stående. Eventuelle illusjoner om at Den Europeiske Menneskerettskonvensjon og dens domstol i denne type saker kunne representere et lyspunkt som frihetsgivende og statsbegrensende institusjon, ble dermed gjort til skamme. Uansett burde det ha vært unodvendig å måtte ty til EMD som et mulig «nodanker» når våre hjemlige institusjoner ikke holder mål – vår egen Høyesterett burde være istand til på adekvat vis å ivareta landets borgeres elementære rettigheter.

Samtidig har saken illustrert at vår egen Grunnlov nok en gang kom til kort med hensyn til dens evne til å «levere» i så måte.